

Óli Jacobsen

1. partur

GRINDABOÐ SEINKAÐU JAVNAÐARFLOKKIN Í 10 ÁR

Hesin og komandi tveir partar er eitt ískoyti til okkara politisku søgu, har eini grindaboð komu at broyta hesa søgu

Tann almenna søgan um stovnanina av føroyska javnaðarflokkinum er, at danski javnaðarflokkurin í 1925 eftir umbøn frá Havnar Arbeidsmannafelag sendi fólkatingsmannin, Hans Nielsen, til Føroya at virka fyri, at ein sosialdemokratiskur flokkur varð settur á stovn. Hetta gjørdist eisini úrslitið av ferðini. Í 1928 fekk javnaðarflokkurin fyrstu ferð umboð á tingi við tveimum løgtingsmonnum, Petur Mohr Dam og Mourentius Viðstein.

Tað hevur ikki verið alment kent, at danski javnaðarflokkurin í 1915 sendi fólkatingsmannin, Hans Peter Hansen, til Føroya í somu ørindum. Eisini skuldi hann gera eina meting av politisku støðuni og av sjálvstýrissrøsluni.

Men tað var so óheppið, at tá ið boðskapurin um vælsignilsini við sosialismuni skuldi verða kunn-gjördur í Havn, vórðu tey forpurrað av grindaboðum!

Hetta litla íkastid til okkara politisku søgu er komið fram á tann hátt, at undan kavi er komin ein dagbók, sum Hans Peter Hansen skrivaði frá síni vitjan í Føroyum. Hon vísir eisini til greinir, ið hann sum blaðstjóri skrivaði frá ferðini í Skive Social Demokrat.

Í vár fekk Sosialurin eini boð frá abbasoni og langabbadóttir Hans Peter Hansen, at tey ætlaðu sær til Føroya og vildu handa Sosialinum og lögmanni, formanni í javnaðarflokkinum, avrit av dagbókini.

Hetta førði eisini til kanningar av tí, sum varð skrivað í føroyskum bløðum um hesa vitjan. Tær

Hans Peter Hansen skuldi slóða fyri javnaðarflokkin í Føroyum

eru eisini grundarlagið fyri hesi frásøgn.

Hvør var Hans Peter Hansen?

Hans Peter Hansen var føddur í 1864. Hann kom ungur í smiðju-læru og varð útlærður 19 ára gamal.

Viðurskiftini tá á døgum vóru vánalig hjá verkafólki, og Hans Peter gjørdist skjótt politiskt og fakliga virkin. Hann var ein av teimum, sum stovnaðu fakfelagið fyri smiðir, tað sum í dag er stóra fakfelagssamtakið Dansk Metal. Hann kom skjótt í fremstu røð. Hann var formaður 1892-96. Men Hans Peter hevði so avgjördar meiningar, at hann hevði trupult við at arbeiða saman við øðrum og legði tí frá sær.

Hann kom seinni at verða blaðstjóri fyri ymisk lokal javnaðar-

bløð, tað fyrsta var í Svendborg.

Í 1913 varð hann valdur inn á fólkatung, ein sess hann hevði inntil 1923, samstundis sum hann var blaðstjóri á Skive Social Demokrat.

Sjálvt hansara ættarfólk siga, at H.P. Hansen var ógvuliga strígginn. Hann hevði eini serlig evni at blíva óklárur bæði við viðhaldsfólk og mótstøðufólk. Hetta fer eisini at koma til sjóndar í hesi frásøgn. Tað er heldur ikki alt, sum hann skriv-ar, sum verður tikið við. Hann var ógvuliga niðurgerandi í onkrum málum. Okkurt kann vera um tað, hann førir fram, men í fleiri førum tekur hann uttan iva nóg so rívan til.

Ferðin til Føroya

Tann 6. juli 1915 fór Hans Peter Hansen umborð á verjuskipið Beskytteren til Føroya. Tað var illveður og sjóverkur á leiðini, so ikki fyrr enn 10. juli nærkast teir Føroyum. Tá komu teir fram á tveir bretska trolarar, sum fiskaðu innan fyri mark, sum tá var tríggrir fjórðingar. Teir fáa steðgað øðrum teirra, sum má taka trolid inn. Men skiparin á Beskytteren letur hann sleppa við tí, meðan hin trolarin sleppur sær út um mark.

Komin til Havnar vitjar hann fyrst handilsmannin Birgir A. Samuelsen í Bringsnagøtu. Hesin ringir síðani til Andrass Samuelsen í Fuglafirði. Teir kendust, og Andrass lovar at koma til Havnar at hitta Hans Peter.

Andrass hevði verið fólkatungsmaður fram til fólkatungsvalið í mei 1915, so teir hava kenst. Sum tað

sæst seinni, hevur Andrass havt sína ávirkan á Hans Peter Hansen, tá ið hann leggur seg út við sjálvstýrissrøsluna við eyðkendum sambandssjónarmiðum, sum tey vóru tá.

Í Havn fær Hans Peter innivist hjá frøken Vang og fru Jensen. Hetta er vist hjá Minu og Jens Andreas Jensen, sum høvdu pensjonat í Niels Finsensgøtu.

Spurningurin er, hvør ið frøken Vang mundi vera. Um onkur veit nakað um tað, kundi tað verið áhugavert at frætt.

Til Skúvoyar og Sand

Tann 11. juli fór Hans P. Hansen útferð til Skúvoyar og Sandoyar. Í Skúvoy hittir hann handilsmannin, Óla Jákup Hentze. Tey eiga ein 15 ára gamlan son, sum er "en glimrende gut".

Her er talan um Johan Hentze,

sum seinni kom í flaggsøguna. Um hetta skrivaði Niels J Arge í bókina Merkið:

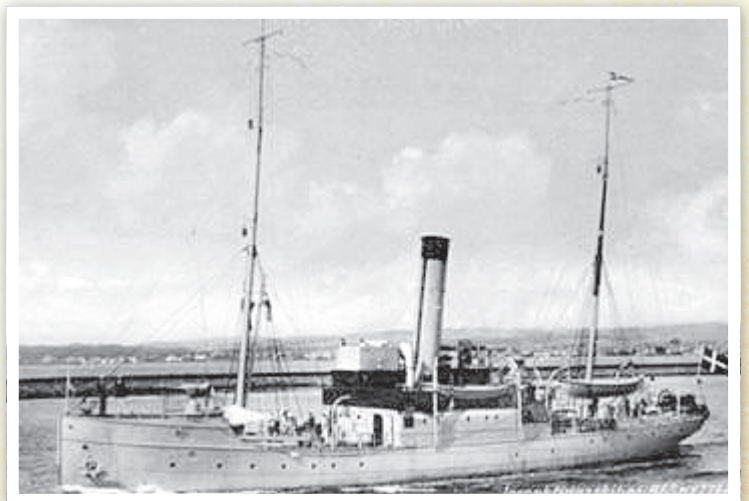
Tann fyrsti, sum kom í fútans hendur av flagginum, var ein ungur bóndasonur úr Skúvoy, Johan Hentze. Við báti sínum Sigmundi kom hann við flagginum afturi í rong inn effir Havnarvág á Ólavsøku 1920.

Hetta høvdu fólk ikki sæð fyrr, og hetta var samrøðuevni alla hesa Ólavsøkuna. Johan hevði fingið flaggið sendandi úr Keypmannahavn frá systir síni.

Hetta hugaði ikki yvirvaldinum, og pápi Johan fekk álagt at gjalda eina bót. Tað segði hann korta nei til, so kundu teir heldur koyra seg í skansan.

Tá búðu um 200 fólk í Skúvoy. H.P. Hansen skrivar, at "Købmand Hentze har 3 Køer, kan have 4. De maa anses for velstaaende".

Fylgið fór síðan við "Grana" til Sands. Her var vitjað í gomlu kirkjuni, sum var bygd í 1839. Kirkjan "er fuldstændig frisk, velbevaret og hvid i Træet... paa Kirkegaarden er hvert Gravsted overgroet med Græs. Jeg saa to nye Trækors med Salmevers af

H.P. Hansen kom til Føroya við sjóverjuskipinum Beskytteren.